

خیلواکی

استقلال

www.esteqtaal.net

۰۶ جون، ۲۰۲۲

داکتر عبدالرحمن زمانی

سفر عاجل مارشال هوائی و رئیس استخبارات هند بریتانوی برای آرامش خاطر رژیم خاندانی نادرشاه (از لابلای اسناد آرشیف انگلستان)

به تعقیب بررسی تقاضای هاشم خان صدراعظم برای ضمانت علنی انگلیس ها از رژیم خاندانی اش در دوران جنگ جهانی دوم، دوفتر از مامورین عالیرتبه هند بریتانوی، مارشال هوائی و رئیس استخبارات هند بریتانوی، برای دادن اطمینان بیشتر و آرامش خاطر رژیم خاندانی نادرشاه به کابل رسیدند.

درین رابطه نکات عمده راپور جی ایم ایوارت J. M. Ewart رئیس دفتر استخبارات حکومت هند بریتانوی را از آرشیف انگلستان به علاقمندان تاریخ معاصر کشور تقدیم میکنیم، که یک بار دیگر، هم از ادامه سیاست نادرشاه توسط برادرانش و هم تاکید بر مخفی نگهداشتن مناسبات و چهره اصلی رژیم خاندانی نادر شاه حکایت میکند.

ایوارت در راپور بسیار محرمانه مؤرخ ۲۹ ماه اگست ۱۹۳۹ خود [که حال از محرمانیت برآمده است - زمانی] مینویسد که: «من به تاریخ ۲۶ ماه اگست ۱۹۳۹ به همراهی مارشال هوائی به کابل رسیدم. مارشال هوائی در بعد از ظهر همان روز با صدراعظم ملاقات نمود. قرار ملاقات من به ساعت ۱۱ قبل از ظهر ۲۷ تعیین شد. من به تاریخ ۲۶ با فریزر-تینلر [سفیر] - که متأسفانه در بستر مریضی فلیبیت (التهاب ورید) قرارداشت - و مامورینش مشوره نموده و راجع به خطی که باید با افغانها تعقیب میکردم، تصمیم گرفتم.

من را در ملاقاتم میجر البان، مشاور سفارت، همراهی نمود. سردار هاشم خان برای قرار ملاقات خود به موقع حاضر بود و با وی علی محمد خان وزیر خارجه حضور داشت.

بعد از یک مکالمه مختصر غیر رسمی بین هاشم خان و من به لسان اردو، وی اشاره نمود که چون وزیر خارجه اردو نمیداند، بهتر است من به انگلیسی صحبت کنم و از من خواهش نمود تا اظهاراتم را به لسان انگلیسی ادامه دهم. صدراعظم به صورت درست و روشن تمام بیانات من را می فهمید. وی با دقت کامل تا آخر به اظهارات من گوش داد. بعد به فارسی صحبت نمود و با دقت متوجه ترجمه انگلیسی وزیر خارجه بود.

هدف من این بود تا نشان دهم ما دلایلی داریم تا پیش بینی کنیم که فعالیت های دشمنان بیگانه ما به همان اندازه برای رژیم موجود [خاندانی - زمانی] خطرناک میباشد، که برای ما است. من توضیح دادم که ارزیابی وضعیت کنونی ما نشان میدهد که دشمنان ما از هر آنچه در توان شان میباشد برای ایجاد آشفتگی استفاده خواهند کرد. آنها میخواهند تا ما از حد اکثر قوای دفاعی و منابع خود در هند استفاده نموده و بدین وسیله از رساندن کمک به قوای شاهی در نقاط دیگر جلوگیری شود...»

رئیس استخبارات هند بریتانوی بعد از آنکه صدراعظم هاشم خان را بصورت مفصل از اطلاعاتی که استخبارات انگلیس از فعالیت های گروپ ها و افراد مخالف رژیم خاندانی و انگلیس ها در دست داشت، آگاه میسازد، پوست کنده و بدون هیچنوع ملاحظاتی ادامه میدهد که «... من به وضاحت گفتم که اولین شرط و میتود موفقیت این پلان دشمنان [مشترک ما] داشتن یک حکومتی در افغانستان میباشد که مخالف پالیسی های بریتانیا باشد، بنابراین فعالیت های تخریبی برای سرنگونی حکومت دوست موجود افغانستان حتمی میباشد...»

" ایوارت" ادامه میدهد «صدر اعظم بعد از شنیدن تفصیل پلان، نخست در یک بیان مختصر از صراحت لهجه و جزئیات معلومات و وضاحت داده شده تشکر نموده گفت که اظهارات من برایش دارای معلومات زیاد و جدید بوده، ولی تمام آن با تخمینی که وی به اساس اطلاعات خودش داشت، مطابقت داشت.

صدر اعظم بعد از آن به یک بیانیه نسبتاً طولانی پرداخت و طوریکه توقع داشتم، به تشریح مشکلات و موقف ضعیف افغانستان، علاقمندی واقعی حکومت موجود افغانستان به روابط مخلصانه با بریتانیا و حکومت هند بریتانوی، توقع از بین بردن تمام عوامل حساسیت ها و بدگمانی ها و نیاز سخاوتمندانه افغانستان به کمک پرداخت.

اما باید عادلانه ثبت کنم هر آنچه وی درین رابطه گفت سر تا سر به موضوع بحث ما ارتباط داشته و تبصره اش بصورت مکمل متوجه نشان دادن علاقه اش تا حد امکان به همکاری مکمل در ساحه

استخباراتی بود. او با اطمینان قاطع گفت که منافع افغانستان و بریتانیا یکسان بوده و در رابطه با جلوگیری از هر نوع فعالیت علیه دو کشور ما شدیدترین عمل را نشان خواهیم داد.»

رئیس استخبارات هند بریتانوی می افزاید که «بعد از آن فضای صحبت ما به تدریج شکل واقع بینانه و غیر رسمی را اختیار کرد. صدراعظم یکی بعد از دیگر به نکاتی که من ذکر نموده بودم، پرداخته و روی اقدامات عملی هر کدام صحبت نمود. او خاموش نگهداشتن سرحد [مناطق آزاد قبایلی] را بسیار پر اهمیت دانست. او بر اهمیت تبلیغات و نشرات توسط حکومت های هند و افغانستان برای سبقت جستن و رد تبلیغات خصمانه پافشاری نموده و بر نیاز هم آهنگی و روشن ساختن پالیسی و مقاصد دو کشور تاکید نمود... صدراعظم خواهش نمود تا جائیکه ممکن است تبادلۀ کامل اطلاعات بین دفتر استخبارات هند بریتانوی و شخص خودش صورت بگیرد. مذاکره درین باره سبب شد او راجع به ضعف و مشکلات افغانستان نه تنها از نظر سیاسی بلکه از نکته نظر عقب ماندگی تعلیمی ملت و در نتیجه فقدان صاحب منصبان زیرک، تعلیم یافته و قابل اعتماد توضیحاتی ارائه دهد. نتیجه این توضیحات ظهور یک درخواست مشخص کاملاً ناگهانی آموزش یک یا چند تن از مامورین استخبارات از طرف صدراعظم هاشم خان بود. (این درخواست کاملاً جدا از درخواست آموزش مامورین پولیس افغان بود، که راجع به آن از مدتی مکاتبه جریان داشت). خوشبختانه من و فریزر - تیتلر، با وجودیکه تصور نمی کردیم هاشم خان چنین تقاضای را داشته باشد، در باره امکانات چنین کمکی صحبت نموده بودیم. بنابراین من به جوابش گفتم که آماده هستم یک صاحب منصب افغان را برای چند هفته در دفتر استخبارات مرکزی نصب نمایم تا اطلاعات مناسب را برداشته و راجع به شیوه های یک چنین اداره بیاموزد. من مطمئن هستم با احتیاط این کار را انجام داده بتوانم، اما پیدا کردن یک چنین صاحب منصب واجد شرایط برای صدراعظم شاید زیاد ممکن نباشد. وی با قدردانی از پیشکش من کاملاً درک میکرد که چنین یک جوان عالیرتبه باید مورد اعتماد کامل شخص خودش بوده و وظیفه سکرتر خصوصی و شخصی استخبارات محرمانه را به عهده خواهد داشت.

در جریان مذاکره روی موضوع انواع عناصر آشوبگر [مخالفین رژیم خاندانی و استعمار انگلیس- زمانی] که احتمالاً توسط دشمنان ما برای ایجاد ناآرامی در سرحد مورد استفاده قرار خواهند گرفت، هاشم خان راجع به اقداماتی پرسید که برای راضی ساختن احساسات مسلمانان هند روی دست گرفته شده میتواند.

شیوه پیشنهادات او در رابطه مخفی نگهداشتن این مذاکرات ما بسیار مؤدبانه بود، و من درین رابطه برایش اطمینان کامل دادم. من درین راپورم تا اندازه جریان آنچه گذشت را دادم، لیکن با درنظر داشت وعده محرمانه که داده ام، تا چه حدی میتوان آنرا در راپور رسمی گنجانید، قابل تامل میباشد. در ختم مذاکره وقتی هاشم خان برای خداحافظی از کرسی اش بلند شد، ازینکه مارشال هوائی و من به کابل سفر کردیم احساس سربلندی نموده و از شرایطی که ما را مجبور ساخت این سفر چنین کوتاه باشد، اظهار تاسف نمود. من ازین فرصت استفاده نموده برایش گفتم که در نهایت راجع به عملی شدن پروگرام سفر ما شک هائی وجود داشت، اما وایسرای تصمیم گرفت که با وجود کارهای عاجل مربوط به مارشال هوائی و من در هند، این دیدار باید انجام یابد...»

«از آنچه در مذاکرات مارشال هوائی و من با هاشم خان گذشت، به مشاهده میرسد که تاثیر پیمان آلمان – شوروی آرمان و خواست صدراعظم افغانستان را برای مناسبات صمیمانه تر با بریتانیا و حکومت هند [بریتانوی] شدیدتر ساخته است»

محل امضای

جی ایم ایوارت

رئیس دفتر استخبارات مرکزی حکومت هند بریتانوی

منبع :

اسناد آرشیف انگلستان، اسناد مربوط به دفاع از افغانستان و تهدید خارجی از روسیه، راپور شدیداً محرمانه جی ایم ایوارت J. M. Ewart رئیس دفتر استخبارات حکومت هند بریتانوی، ۲۹ ماه اگست ۱۹۳۹.

(پایان)